

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Maa seire satelliitandmete ärilisel eesmärgil levitamise kohta”

COM(2014) 344 final – 2014/0176 (COD)

(2015/C 012/09)

Raportöör: **Thomas McDonogh**

17. juulil 2014 otsustas Euroopa Parlament ja 18. juulil 2014 Euroopa Liidu Nõukogu vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 114 lõikele 1 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Maa seire satelliitandmete ärilisel eesmärgil levitamise kohta”

COM(2014) 344 – 2014/0176 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon võttis arvamuse vastu 23. septembril 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 502. istungjärgul 15.–16. oktoobril 2014 (15. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 151, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Kõnealuse kavandatud direktiivi teema on Euroopa Liidu jaoks otsustava tähtsusega. Maailmapoliitika tuleviku ja Euroopa kodanike heaolu määrab suure osa ära see, kuidas kontrollitakse ja kasutatakse andmeid maailma kohta, milles me elame. Praegu koostavad ja kontrollivad neid andmeid peamiselt USA ja teised väljaspool ELi asuvad riigid. On hädavajalik, et Euroopa võimendaks oma kosmoseprogrammi ning Maa seire andmete tootmist ja levitamist, et EL võiks mahajääjast kujuneda selle äärmiselt olulise sektori juhiks.

1.2 Komitee toetab tugevalt selge õigusraamistiku kehtestamist, et lihtsustada kosmosetööstuse arendamist Euroopas ja Maa seire andmete kasutamist eesmärgiga toetada jätkusuutlikku majanduskasvu ja Euroopa kodanike heaolu. Seepärast tervitame me komisjoni teatist, mis käsitleb ettepanekut võtta vastu direktiiv Maa seire satelliitandmete ärilisel eesmärgil levitamise kohta.

1.3 Komitee tervitab seda ettepanekut ka Euroopa kosmosepoliitika laiemas kontekstis, mis on eluliselt tähtis ELi tulevase õitsengu ja turvalisuse seisukohast ning saavutamaks strateegias „Euroopa 2020”⁽¹⁾ visandatud nägemust arukast, jätkusuutlikust ja kaasavast majanduskasvust.

1.4 Lisaks sellele nõustub komitee komisjoniga ka selles, et direktiiv on vajalik selleks, et luua läbipaistev, õiglane ja järjepidev õigusraamistik, et tagada kosmosetoodete ja -teenuste siseturu nõuetekohane toimimine ja areng ning iseäranis selleks, et luua kõrgresolutsiooniga satelliitandmete levitamise ühine raamistik.

⁽¹⁾ „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia” (COM(2010) 2020).

1.5 Komitee avaldab rahulolu direktiivi sätetega, mille eesmärk on luua Euroopa Liidu standard kõrgresolutsiooniga satelliitandmete äriotstarbeliseks levikuks.

1.6 Komitee leiab siiski, et äriotstarbelise kosmosetööstuse arendamine Euroopas on olnud liiga aeglane ja et juba varem tulnuks kosmosetehnoloogiale ja -andmetele tuginedes luua rohkem töökohti ja heaolu. Komitee kutsub komisjoni üles kiirendama poliitika ja kosmosevaldkonna õigusliku raamistiku väljatöötamist, et edendada kosmosesektori julgeolekut, ohutust, jätkusuutlikkust ja majanduslikku arengut ning tagada kosmosetoodete ja -teenuste siseturu nõuetekohane toimimine.

1.7 Komitee on sügavalt veendunud, et poliitika peab paremini toetama liidu 28 liikmesriigi VKEsid, mis üritavad konkureerida ja kasvada Maa seire andmete turul. Iseäranis sooviks komitee näha poliitikat, mille eesmärk oleks kõrvaldada siseturul ebamõistlikud tõkked seoses minimaalse rahalise mahuga, millel on negatiivne mõju eeskätt VKEdele.

1.8 Komitee sooviks näha ka ettepanekuid Euroopa kosmosevaldkonna hankepoliitika kohta, et toetada äriotstarbelise kosmosesektori arengut, mis on väga suures sõltuvuses institutsioonide hangetest.

1.9 Samuti sooviks komitee näha poliitikat, mis edendaks suurema hulga inseneride, IKT-spetsialistide ja ärialase kõrgharidusega spetsialistide koolitamist kosmosetööstuse jaoks, iseäranis andmepakkujate, andmete edasimüüjate, lisandväärtust loovate teenuseosutajate ja geoinfoteenuse osutajate kiirelt kasvavatel turgudel.

1.10 Komitee tunnistab, et julgeolek on liidu kodanikele eluliselt tähtis. Komitee leiab siiski, et olenemata kavandatud direktiivi sätetest aitaks laiaulatuslikum Euroopa ühine julgeolekupoliitika käsitleda muu hulgas seda, et mõned liikmesriigid kontrollivad kõrgresolutsiooniga satelliitandmeid liigpiiravalt.

1.11 Samuti kutsub komitee nõukogu tegutsema üksmeeles sellise Euroopa kosmosepoliitika väljatöötamisel ja edendamisel, mis edendaks rahu, julgeolekut ja majanduskasvu, põhinedes avatud ja koostöisel lähenemisviisil kosmosetehnoloogia ja selle loodud andmete arendamisele ja kasutamisele.

1.12 Komitee juhib komisjoni tähelepanu komitee varasematele kosmosepoliitika teemalistele arvamustele ⁽²⁾.

2. Kavandatud direktiiv

2.1 Kavandatud direktiivis käsitletakse Maa seire satelliitandmete äriotstarbelist levitamist liidus. Elukõige käsitletakse selles kõrgresolutsiooniga satelliitandmete määramist ja kontrollimist, sest tegemist on eraldi andmekategooriaga, mille jaoks on vaja eraldi õigusraamistikku juhuks, kui selliseid andmeid levitatakse äriotstarbeliselt.

2.2 Kõrgresolutsiooniga satelliitandmeid kasutatakse selleks, et pakkuda georuumilisi tooteid ja teenuseid, mille turg kasvab. Kõrgresolutsiooniga satelliitandmed on muutunud asendamatuks keskkonnaseire, linnaplaneerimise, loodusvarade majandamise ning katastroofide ja hädaolukordade ohjamise juures.

2.3 Kuid kõrgresolutsiooniga satelliitandmed on olulised ka liikmesriikide julgeoleku ja kaitse seisukohast ning seepärast on kõrgresolutsiooniga satelliitandmete tootmine ja levitamine ettevõtjate poolt nende liikmesriikide reguleerida, kus ettevõtjad on registreeritud. Seepärast puudub praegu riikide seadusandlikul tasandil ühine lähenemine kõrgresolutsiooniga satelliitandmete käitlemisele ning selliste andmetega seotud teenustele ja toodetele. See tähendab, et Euroopas on õigusraamistik killustunud ning seda iseloomustab sidususe, selguse ja prognoositavuse puudumine, mis ei lase turul täit potentsiaali välja arendada.

⁽²⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 88; ELT C 327, 12.11.2013, lk 38; ELT C 341, 21.11.2013, lk 29; ELT C 299, 4.10.2012, lk 72; ELT C 43, 15.2.2012, lk 20; ELT C 44, 11.2.2011, lk 44; ELT C 339, 14.12.2010, lk 14; ELT C 162, 25.6.2008, lk 24.

2.4 Kavandatud direktiiviga püütakse tagada kõrgresolutsiooniga satelliitandmete toodete ja teenuste siseturu nõuetekohane toimimine, luues sidusa õigusliku raamistiku kõrgresolutsiooniga satelliitandmete levitamiseks ja pakkudes heal ja piisaval tasemel teavet kõrgresolutsiooniga satelliitandmetele ärilisel eesmärgil juurdepääsu kohta, ning lihtsustada konkurentsi andmepakkujate tasandil, luues kõigis liikmesriikides läbipaistva, prognoositava ja õiglase õigusliku raamistiku ning kindlustades andmete vaba liikumise kogu ELis.

2.5 Kavandatud direktiivi rakendamise soovitakse avaldada positiivset majandusmõju tänu suuremale läbipaistvusele, õiguskindlusele ja ettevõtlusalasele prognoositavusele kosmoseandmete levitamisel. Nähakse ette kasutoov mõju ettevõtete loomisele ja kasvule, Maa seire andmete müügile ja rahvusvahelisele konkurentsivõimele. Lisaks töökohtade arvu otsesele kasvule ettevõtetes, mis müüvad andmeid edasi/osutavad lisandväärtust loovaid teenuseid ja pakuvad andmeid, kasvab kõrgema kvaliteediga teenuste ja konkurentsivõimelisemate hindade tulemusel töökohtade hulk tõenäoliselt täiendavalt ka teistel väärtusahela tasanditel (nt kõrgresolutsiooniga satelliitandmeid kasutavad ettevõtted, satelliiditootjad ja -operaatorid). Töökohtade hulga kaudset täiendavat kasvu oodatakse ka seetõttu, et ühe uue töökoha loomine kosmosetööstuses viib viie uue töökoha tekkimisele teistes sektorites.

2.6 Kavandatud direktiivi peamised sätted on järgmised:

- a) kõrgresolutsiooniga satelliitandmete selge määratlemine tehniliste näitajate alusel, millel on määrav tähtsus selliste andmete tootmiseks;
- b) määratakse kindlaks menetlus, mida liikmesriigid peavad järgima kõrgresolutsiooniga satelliitandmete ärilisel eesmärgil avaldamise eelkontrolliks ja lubamiseks;
- c) aruandluskord, mida liikmesriigid peavad järgima, et komisjonil oleks piisav ülevaade direktiivi toimimisest.

2.7 Liikmesriigid peavad direktiivi liikmesriikide õigusesse üle võtma 31. detsembriks 2017.

3. Üldised märkused

3.1 Kosmosetehnoloogia, -toodete ja -teenuste arendamine on Euroopa tuleviku jaoks äärmiselt oluline. Nagu komitee on juba varem märkinud, on „kosmosevaldkonna tähtsust teadmiste, jõukuse, majandusjõu ja innovaatilisuse suurendamisel (...) võimatu ülehinnata”⁽³⁾. Majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaalased eelised Euroopa kosmoserakenduste elujõulisel turul oleksid väga suured.

3.2 Ainuüksi Euroopa on võimeline töötama välja ja edendama sellist kosmosepoliitikat, mis edendaks rahu, julgeolekut ja majanduskasvu, põhinedes avatud ja koostöisel lähenemisviisil kosmosetehnoloogia ja selle loodud andmete arendamisele ja kasutamisele.

3.3 Kuigi komitee tunnustab, et julgeolek on liidu jaoks eluliselt tähtis, leiab ta, et olenemata kavandatud direktiivi sätetest aitaks laiulatuslikum Euroopa ühine julgeolekupoliitika käsitleda muu hulgas seda, et mõned liikmesriigid kontrollivad kõrgresolutsiooniga satelliitandmeid liigpiiravalt.

3.4 Euroopa vajab elavat äriotstarbelist kosmosetööstust kõigis väärtusahela⁽⁴⁾ sektorites, et säilitada iseseisev ligipääs kosmosetehnoloogiale ja Maa seire satelliitandmetele ning arendada välja tugev sõltumatu kosmosetööstus.

3.5 EL on olnud liiga aeglane sellise poliitika ja õigusraamistiku väljatöötamisel, millega tagada kosmosetoodete ja -teenuste siseturu nõuetekohane toimimine ning hoolitseda elava tööstuse eest kosmoseandmete loomise ja kasutamise valdkonnas. Kosmosevaldkonna järelrakendustega seonduva äritegevuse aeglane areng Euroopas tähendab, et eri kosmosesektorites jäädakse innovatsioonis, jõukuse loomises ja turupositsioonis alla USAle, Venemaale, Hiinale ja teistele.

⁽³⁾ CCMI/115 – CES2861-2013, punkt 3.1.

⁽⁴⁾ Väärtusahel hõlmab satelliidoperaatoreid, andmepakkujaid, andmete edasimüüjaid (kes müüvad ELi ja ELi väliste satelliidoperaatorite ja andmepakkujate kõrgresolutsiooniga satelliitandmeid), lisandväärtust loovaid teenuseosutajaid, geoinfoteenuse osutajaid, teadusasutusi, valitsusi ja tarbijaid.

3.6 Euroopa vajab oma kosmosetehnoloogia, -toodete ja -teenuste arendamiseks kiirelt kasvaval globaalsel turul proaktiivset äristrateegiat. See strateegia peab olema Euroopa tasandil kokku lepitud ja koordineeritud tagamaks, et sisemised arengutõkked on eemaldatud.

3.7 Äristrateegia peab hõlmama sidusat ja stabiilset õigusraamistikku, tugevat tööstusbaasi, mille põhialuse moodustavad VKEd, konkurentsivõimet ja kulutõhusust, rakenduste ja teenuste turgu, tehnoloogiliselt iseseisvat juurdepääsu kosmosele, kosmosetehnoloogiale, -toodetele ja -teenustele. Neid nõudmisi on selgelt toetatud ELi kosmosetööstuse poliitikas⁽⁵⁾.

3.8 Selleks et tagada tugev Euroopa äriotstarbeline kosmosepoliitika, peab EL suurendama Euroopa ettevõtete kriitilist massi, kusjuures ettevõtted ulatuksid VKEdest kuni suurte ülemaailmsete organisatsioonideni, mis on tegevad satelliitandmetel põhinevate toodete ja teenuste väljatöötamisel ja kasutamisel.

3.9 Samuti on tarvis poliitikat, mis edendaks suurema hulga inseneride, IKT-spetsialistide ja ärialase kõrgharidusega spetsialistide koolitamist kosmosetööstuse jaoks, iseäranis kiirelt kasvavatel andmepakkujate, andmete edasimüüjate, lisandväärtust loovate teenuseosutajate ja geoinfoteenuse osutajate turgul.

3.10 Äriotstarbelise kosmosesektori areng on väga suures sõltuvuses institutsioonide hangetest. Tööstus võidakse õigusaktidest, millega kehtestatakse kosmosevaldkonna hankepoliitika, mille üle teostatakse järelevalvet ELi tasandil.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Komitee tunnistab, et julgeolekupoliitika on liidu kodanikele eluliselt tähtis. Ent see, et mõned liikmesriigid kontrollivad kõrgresolutsiooniga satelliitandmeid liigpiiravalt, takistab oluliselt Maa seire andmete Euroopa kommertsturu arengut ja võimaldab konkurentidel väljastpoolt ELi sellest olukorrast kasu lõigata.

4.2 Ei ole piisavalt teavet Euroopas satelliitandmete rakenduste ja teenuste väljatöötamisega seotud tööstuse suuruse ja tegevuse kohta. Tuleks teha uuring kosmosevaldkonna järeldrakenduste arendamise hõlmatud väärtusahela eri osade kohta. Head andmed töökohtade arvu suurenemise ja heaolu loomise võimaluste kohta eri sektorites elavdaksid turgu ja tagaksid suurema poliitilise toe.

4.3 Võrreldes USAga, kus ühtne turg on olemas, on ELi kõrgresolutsiooniga satelliitandmete turg vähem arenenud. USA Maa seire sektori tugev positsioon tugineb tehniliselt keerulistele satelliitsüsteemidele, selgele õigusraamistikule ja ulatuslikule üldsuse nõudlusele äriotstarbeliste kõrgresolutsiooniga satelliitandmete ja -teenuste järele. Lisaks sellele võivad USA konkurendid väga tõhusast sünergiast tsiviil- ja militaar-/kaitsesektori vahel teadus- ja arendustegevuse valdkonnas. Lisaks tugevale konkurentsile USAst on ka Indias, Hiinas, Kanadas, Koreas ja Taiwanis tõsiseid konkurente, kes toovad kõrgresolutsiooniga satelliitandmed andmete edasimüüjate vahendusel Euroopa turule.

Brüssel, 15. oktoober 2014.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.